

Šola, ki odpre vsa vrata

II. gimnazija Maribor

KAKO EU VPLIVA NA NAŠE ŽIVLJENJE

Razpravljani esej

Avtor: Ema Oštir, 4. F

Mentor: prof. Saša Mikić

Maribor, 2021

Vsebina

POVZETEK.....	3
UVOD.....	4
1 PRAVICE DRŽAVLJANOV.....	4
a) Pravica do prebivanja v EU.....	5
b) Družinsko pravo v drugih državah EU.....	5
c) Zdravstvo v EU.....	6
d) Volilne pravice in politično udejstvovanje na ravni EU.....	6
2 ŠOLSTVO.....	7
3 POTROŠNIŠTVO V EU.....	8
a) Nakupovanje.....	8
b) Internet in telekomunikacije.....	9
c) Hrana.....	10
4 REGULACIJA OKOLJA.....	12
5 PROMET IN FINANCIRANJE.....	14
a) Vozila in vozniško dovoljenje.....	14
b) Financiranje članic.....	15
ZAKLJUČEK.....	17
VIRI.....	18

POVZETEK

V eseju *Kako EU vpliva na naše življenje* sem raziskovala in opisala, kako EU s svojimi programi, projekti, direktivami in zakonodajo vpliva na naš vsakdanjik, npr. pri gradnji cest, nakupovanju ekološko pridelane hrane ali pri študiju doma in v tujini. Dotaknila sem se tudi zakonodaje, ki obravnava teme, kot so posvojitev otrok, zdravstveno zavarovanje ali volilna pravica. Nova spoznanja sem komentirala ter jih kritično presodila. Ljudi v moji okolici, ki delujejo na omenjenih področjih, sem prosila za lasten komentar o tem, kako EU vpliva na njihovo delo. Izkazalo se je, da ima EU močan vpliv na države članice in s tem tudi vpliv na naša vsakdanja početja. Ta vpliv je večinoma dober, vendar je lahko tudi obremenilen oz. ne prinaša pričakovanih koristi.

UVOD

Kot državljani EU se vsi zavedamo, da ima EU določene politične, sodne in gospodarske funkcije, ki opazno in neopazno vplivajo na naše življenje. Tako kot Republika Slovenija ima tudi EU vrsto uredb, direktiv in svojo zakonodajo.¹ Vse uredbe, pogodbe in vsi akti ter institucije EU se ravnaajo oz. delujejo v skladu s cilji in vrednotami EU, ki so v prvi vrsti **svoboda, človekovo dostojanstvo, demokracija, enakost, pravnost in človekove pravice**.² V tem smislu ima EU velik vpliv na posamezne članice in lahko nanje pritiska, če se članice ne ravnaajo po omenjenih vrednotah. Na ta način so naše pravice in svoboščine zaščitene preko organov EU, predvsem s strani Sodišča Evropske unije.

Vendar pa pravo in zakonodaja niso edino področje, kjer ima EU vpliv na naše vsakdanje življenje. Verjetno čutimo ta vpliv še najmanj, saj se sploh ne zavedamo, v kolikšni meri je EU povezana z našimi pravicami. Vpliv EU je bolj opazen pri manjših ali bolj praktičnih ter konkretnjših zadevah z različnih področij življenja. Zato bom v tem eseju opisala pravice, ki so povezane s potrošništvom, zdravstvom, družinskim pravom, volitvami, prometom, hrano, prebivališčem in šolstvom. Opisala bom, kako so te pravice povezane z našim vsakdanjim življenjem, hkrati pa bom opisala tudi druge direktive EU, ki prav tako vplivajo na naše življenje (kot npr. ohranitev in regulacija okolja, ali pa financiranje raznih projektov s strani EU). Ta določena področja sem izbrala, ker se mi zdi, da so najbolj odmevna v našem življenju in imajo nanj največ vpliva.

1 PRAVICE DRŽAVLJANOV

EU ima zelo močen vpliv na zakonodajo članic, v Nemčiji npr. predstavlja zakonodaja EU okoli 70 %, kar se odraža v manjših oz. manj pomembnih zakonih (kot npr. cena telefonskih klicev v tujini) in v večjih oz. pomembnejših (kot npr. posvojitve otrok).³

»Za sodnike je najpomembnejše, da uveljavljamo in uporabljamo zakonodajo Evropske unije. Ta je ravno tako bistvena kot zakonodaja posamezne države članice. Evropska unija objavlja vse svoje predpise in o tem govorimo tudi na naših stalnih izobraževanjih za sodnike.«

Mag. Aleksander Karakaš, višji sodnik (2022, vir: osebni)

¹ Vir: EU. Pravo. Dostopno na: [Pravo \(europa.eu\)](http://europa.eu) [Pridobljeno 27. 12. 2021]

² Vir: EU. Cilji in vrednote. Dostopno na: [Cilji in vrednote \(europa.eu\)](http://europa.eu) [Pridobljeno 27. 12. 2021]

³ Vir: OFFENES HAUS NRW. Die EU beeinflusst Deinen Alltag jeden einzelnen Tag. (2018) Dostopno na:

<https://www.offeneshausnrw.de/start/die-eu-beeinflusst-deinen-alltag-jeden-einzeln-tag/> [Pridobljeno 27. 12. 2021]

V tem poglavju bom na kratko opisala osnovne pravice, ki jih uživamo državljani EU in ki bi jih lahko uvrstili med pomembnejše pravice.

Vsi državljani EU imamo enake pravice, ki veljajo za vse članice. Na ta način EU zagotavlja eno izmed njenih načel – enakost. Pravice, ki jih uživamo vsi, so del našega vsakdana, nezavedno jih uživamo pri nakupovanju, vožnji in celo zdravstveni oskrbi, kot tudi v zvezi s vprašanji družine oz. odnosov⁴.

V *Pogodbi o delovanju Evropske unije* in v *Listini EU o temeljnih pravicah* so navedene vse pravice državljanstva EU. Na kratko bom opisala pravice, ki niso temeljne, vendar so po mojem mnenju še vedno zelo pomembne in koristne.

a) Pravica do prebivanja v EU

Vsi državljani EU imajo pravico prebivati in delati v katerikoli članici EU, ne da bi bili deležni diskriminacije. Pravica do prebivanja v EU se sicer razlikuje glede na naše interese. Pravica do prebivanja delavcev se razlikuje od pravice do prebivanja študentov, vendar je osnovna ideja ta, da smo ekonomsko aktivni državljani. Dokazati moramo, da smo nekje zaposleni⁵ / vpisani na univerzo⁶ / imamo zadostna sredstva⁷, ki nam omogočajo preživljanje brez dodatnih finančnih podpor.

b) Družinsko pravo v drugih državah EU

Pravice v zvezi z otroci in pari so lahko različne glede na državo, v kateri prebivamo. Tako se na primer istospolne poroke ne priznava v vseh državah EU (niso je priznale Slovenija, Hrvaška, Madžarska, Litva, Poljska in še druge⁸). Tudi posvojitev otroka ureja vsaka članica posebej⁹ in prav tako predpise o pridobitvi preživnine¹⁰. Vsem državam EU pa so skupne naslednje pravice družinskega prava (izbor): priznavanje določenih javnih listin¹¹, priznavanje zakonske zveze¹², odgovornosti in dolžnosti ter pravice staršev¹³ ...

⁴ Vir: EU. Življenje v EU. Dostopno na: [Življenje v EU \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 27. 12. 2021]

⁵ Vir: EU. Delavci – pravica do prebivanja. Dostopno na: [Delavci – pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

⁶ Vir: EU. Študij v drugi državi EU ... Dostopno na: [Študij v drugi državi EU: pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

⁷ Vir: EU. Upokojenci v drugi državi EU ... Dostopno na: [Upokojenci v drugi državi EU: pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

⁸ Vir: EU. Civilna zakonska zveza v EU ... Dostopno na: [Civilna zakonska zveza v EU – nacionalni in čezmejni predpisi - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

⁹ Vir: EU. Posvojite otroka v drugi državi EU ... Dostopno na: [Posvojitev otroka v drugi državi EU – pogoji in postopki - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

¹⁰ Vir: EU. Čezmejne preživninske obveznosti v EU. Dostopno na: [Čezmejne preživninske obveznosti v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

¹¹ Vir: EU. Kaj narediti, da bodo vaše javne listine ... Dostopno na: [Kaj narediti, da bodo vaše javne listine \(rojstni, poročni list\), izdane v vaši matični državi, priznane v drugi državi EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

¹² Vir: EU. Civilna zakonska zveza v EU ... Dostopno na: [Civilna zakonska zveza v EU – nacionalni in čezmejni predpisi - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

¹³ Vir: EU. Starševska skrb, varstvo in vzgoja ... Dostopno na: [Starševska skrb, varstvo in vzgoja otroka, stiki otroka s staršema po ločitvi - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

Komentar: Kljub temu, da je zelo veliko pravic na področju družinskega prava v vseh članih enakih oz. poenotenih, na tem področju načelo enakosti popusti in lahko pride celo do diskriminacije. Če smo na primer član neke manjšine oz. slabo zastopane skupine, imamo lahko težave pri bodisi priznavanju zakonske zveze bodisi pri posvojitvi otrok. Družinsko življenje na Švedskem je recimo drugačno (in veliko bolj svobodno) od tega na Madžarskem. Menim, da bi si EU morala v prihodnosti prizadevati za večjo enotnost pravic, saj sicer ne deluje po načelih enakosti ali svobode.

c) Zdravstvo v EU

Če med obiskom druge države EU zbolimo ali imamo nesrečo, smo kot državljani EU upravičeni do javnega zdravstvenega varstva v katerikoli državi EU pod enakimi pogoji kot prebivalci te države. Pred potovanjem v tujino zaprosimo svojo zdravstveno zavarovalnico za evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, ki nam omogoča brezplačno zdravljenje¹⁴.

d) Volilne pravice in politično udejstvovanje na ravni EU

Vsak državljan EU ima pravico, da aktivno sodeluje v političnem življenju EU. Obstajajo različni načini, kako se lahko politično udejstvujemo. EU ponuja več portalov, kjer lahko svobodno izrazimo svoje mnenje in k temu hkrati poziva (npr. *Konferenca o prihodnosti EU*, portal *Povejte svoje mnenje* ali platforma *Pripravljeni na prihodnost*). Prav tako lahko pozovemo evropsko komisijo, da pripravi za nas pomembno zakonodajo, tako da dokažemo, da ima naša pobuda široko podporo, in sicer tako, da pobuda doseže 1 milijon podpisov v najmanj sedmih državah EU. Lahko vložimo peticijo pri evropskem parlamentu in morda najpomembneje, lahko volimo na evropskih in lokalnih volitvah¹⁵.

Komentar: Na ta način lahko vplivamo na politično delovanje znotraj EU ter izražamo svoje mnenje. To se sklada z eno od vrednot EU – svoboda govora. Sicer je vprašljivo, v kolikor peticije ali pobude dejansko delujejo oz. kako močen vpliv imajo, vendar je zagotovo koristno imeti te možnosti političnega aktivizma in ne samo volitev.

V ta sklop pravic spadajo še druge pravice, ki pa so povezane s prometom, šolstvom in potrošništvom, torej pravice, ki na nas vplivajo vsak dan in ne samo, če se nahajamo v kakšni posebni življenjski situaciji, kot npr. preselitev v tujo državo ali delitev otrok po ločitvi. Te bolj 'vsakdanje' pravice bom opisala podrobneje v naslednjih poglavjih. Izbrala sem jih po področjih, za katera menim, da so najbolj vsakdanja oz. se z njimi srečamo na vsakem koraku.

¹⁴ Vir: Die EU und ich. WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? Dostopno na: [DIE EU & ICH | WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/press_corner/news/2022/01/03/die-eu-und-ich-was-hat-die-eu-mit-ihrem-alltag-zu-tun) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

¹⁵ Vir: EU. Udeležba, sodelovanje, glasovanje. Dostopno na: [Udeležba, sodelovanje, glasovanje \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/press_corner/news/2022/01/03/eu-participation-engagement-voting) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

2 ŠOLSTVO

V tem poglavju bom na kratko opisala, katere pravice imamo državljani EU na področju šolstva in na kakšen način EU vpliva na naše šolske sisteme.

Vsi državljani EU imamo pravico do študija oz. usposabljanja v katerikoli članici EU pod enakimi pogoji kot državljani te članice¹⁶. Vsaka država članica EU je odgovorna za svoj sistem izobraževanja in usposabljanja, vloga EU pa je usklajevanje in podpiranje ukrepov držav članic. S tem EU ponuja priložnost za izmenjavo najboljših praks, zbira in razširja informacije in statistiko, hkrati pa nudi nasvete in podporo reformam politike izobraževanja in usposabljanja¹⁷.

Komentar: V vsakdanjiku to pomeni, da imajo vsi v šolstvu (od vrtca do univerze oz. od tistih, ki učijo, do tistih, ki so poučevani) široko izbiro možnosti za izobrazbo ali delovno mesto širom EU. Iz lastne izkušnje vem, da se to načelo upošteva tudi pri študijskih programih, ki imajo omejitve pri vpisu. Tako npr. za študij medicine v Nemčiji država priznava slovensko maturo in obravnava kandidate za študij iz Slovenije v isti kategoriji kot nemške in tudi druge iz EU. Ravno na nivoju univerz se pravice na področju šolstva najmočneje uveljavljajo. Primer tega so programi Erasmus+, ki nudijo mladim podporo za bivanje in študij v tujini. Študenti prejmejo finančno in organizacijsko podporo za bivanje v tujini na evropski partnerski univerzi. Evropski točkovni sistem (ECTS) zagotavlja, da se študijski dosežki, doseženi v tujini, po vrnitvi pripišejo študiju v matični državi. Univerze imajo možnost sodelovanja z univerzami ali organizacijami v drugih državah EU¹⁸.

»Kot udeleženka ERASMUS izmenjave v Gradcu bi kot pozitivno označila predvsem to, da sem spoznala veliko oseb iz različnih koncev sveta in posledično tudi različnih kultur. Aktivno sem lahko uporabljala nemški jezik in ga obogatila z nekaterimi narečnimi besedami in frazami. Pridobila sem tudi veliko praktičnih izkušenj s področja delovanja vodenja društev. Lahko bi rekla, da je bila ta izmenjava moj prvi stik v poklicni svet. Kot manj pozitivno pa bi označila predvsem dejstvo, da pri organizaciji, npr. pri iskanju ustreznega bivališča, nisem dobila nobene podpore oz. koristnih informacij. Prav tako sem po končani izmenjavi morala posredovati številna dokazila (računi ipd.), da sem štipendijo zares porabila za izmenjavo.«

Katarina Tibaut, mag. nem. in ped., doktorska študentka UM (2022, vir: osebni)

¹⁶ Vir: Die EU und ich. WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? Dostopno na: [DIE EU & ICH | WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/stories/2022/01/die-eu-und-ich-was-hat-die-eu-mit-ihrem-alltag-zu-tun) [Pridobljeno 13. 1. 2022]

¹⁷ Vir: eurostat. Being young in Europe today – education. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_-_education [Pridobljeno 15. 1. 2022]

¹⁸ Vir: Die EU und ich. WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? Dostopno na: [DIE EU & ICH | WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/stories/2022/01/die-eu-und-ich-was-hat-die-eu-mit-ihrem-alltag-zu-tun) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

V Erasmus + programi niso vključeni samo študenti, ampak tudi raziskovalci oz. profesorji in zaposleni na univerzi:

»Erasmus izmenjave oz. mobilnost predavateljev omogočajo spoznavanje drugih sistemov visokošolskega izobraževanja in širjenje mednarodne mreže. Nova spoznanja, ki nastajajo v sodelovanju, gradijo temeljno znanost. Projekti v EU dodatno financirajo tudi razvojno dejavnost in s tem prenos tega znanja v prakso.«

prof. dr. Alenka Lipovec, FNM in PEF, Univerza v Mariboru (2022, vir: osebni)

Na ta način želu EU podkrepiti vezi med državami in države poenotiti, hkrati pa povezuje mlade ljudi in s tem zagotavlja bolj strpno in povezano Evropo.

3 POTROŠNIŠTVO V EU

V tem poglavju bom natančneje opisala, kako EU vpliva na potrošništvo, in sicer na področju nakupovanja, interneta in telekomunikacije, oskrbe z energijo ter ekološke hrane.

a) Nakupovanje

Kadar v trgovini kupujemo katerikoli izdelek ali storitev, mora biti ta opremljen z jasnimi, pravilnimi in razumljivimi informacijami o izdelku oz. storitvi. Te informacije so: glavne značilnosti izdelka (razen če je izdelek razstavljen na polici v trgovini), skupna cena, vključno z davki in vsemi stroški, stroški dostave (po potrebi) in drugi dodatni stroški, podrobnosti o plačilu, dostavi ali izvedbi, podatki trgovca (ime, naslov in telefonska številka) in trajanje pogodbe (po potrebi). Tudi za nakupovanje preko spleta obstajajo določene informacije, ki morajo biti navedene, kot npr. e-naslov trgovca, morebitne omejitve dostave v nekatere države, pravica, da lahko v 14 dneh¹⁹ prekličemo naročilo ali ga vrne.

Prav tako nam ni treba plačati stroškov dostave in drugih stroškov, o katerih nismo bili vnaprej obveščeni. Ko izdelek oz. storitev plačamo, moramo dobiti pisno potrditev transakcije²⁰.

Če z izdelkom nismo zadovoljni ali se počutimo oškodovane, se lahko obrnemo najprej na trgovca, nato pa na *Mrežo za reševanje finančnih sporov* (FIN-NET), ki je namenjena zunajsodnemu reševanju

¹⁹ Vir: EU. Garancije, reklamacije in vračilo kupljenega blaga. Dostopno na: [Garancije, reklamacije in vračilo kupljenega blaga - Your Europe \(europa.eu\)](https://your.europe.europa.eu/garancije-reklamacije-in-vracilo-kupljenega-blaga) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁰ Vir: EU. Informacije, ki jih mora dobiti potrošnik ... Dostopno na: [Informacije, ki jih mora dobiti potrošnik pri nakupu, podpisu pogodbe - Your Europe \(europa.eu\)](https://your.europe.europa.eu/informacije-ki-jih-mora-dobiti-potrosnik-pri-nakupupodpisu-pogodbe) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

finančnih sporov, ki zadevajo več držav EU²¹. Lahko pa se pritožimo pri evropskem potrošniškem centru²².

Pri nakupu v EU mora biti potrošnik jasno obveščen o skupni ceni blaga in storitev, vključno z vsemi davki in dodatnimi stroški, in pri spletnih nakupih mora potrošnik izrecno potrditi, da se strinja z nakupom izdelka in morebitnimi dodatnimi stroški. Prav tako nam za uporabo kreditne ali debetne kartice trgovci v EU ne smejo zaračunati dodatne pristojbine. Cena izdelka ali storitve se tudi ne sme spremeniti samo na podlagi državljanstva ali države prebivališča – to pomeni, da ne smemo biti deležni diskriminacije²³. Naše pravice kot potrošniki zagotavlja direktiva EU o pravicah potrošnikov²⁴.

Komentar: S temi pravili o obveščanju oz. pravicah potrošnikov EU zagotavlja in varuje dve vrednoti ohranjanja človekovega dostojanstva in pravnosti, saj je potrošnik popolnoma obveščen o nakupu in s tem zavarovan pred goljufijami. Hkrati pa EU skrbi za to, da nismo deležni diskriminacije, kar je ena izmed osnovnih človekovih pravic, zapisana v *Pogodbi o Evropski Uniji* (PEU) v *Listini Evropske unije o temeljnih pravicah*.

b) Internet in telekomunikacije

Kadar telefoniramo zunaj naše matične države, vendar se še vedno nahajamo v EU, nam ni treba plačati dodatnih pristojbin za uporabo telefona. Vsi klici, sporočila in podatkovne storitve se zaračunajo po domačih stopnjah, torej kot v naši matični državi²⁵. Na ta način EU skrbi za enotnost in povezanost vseh držav. Če pa kličemo iz matične države v tujo državo, pa nam operater lahko zaračuna največ 0,19 € (+ DDV) na minuto klica in največ 0,06 evra (+ DDV) na SMS. Prav tako morajo biti vsem potrošnikom v EU na voljo cenovno dostopne in kakovostne telekomunikacijske storitve. Najmanj en ponudnik telekomunikacijskih storitev v posamezni državi mora zagotoviti te storitve - to je t.i. zagotavljanje univerzalne storitve. Države EU morajo imeti tudi brezplačno številko za klic v sili, ki jo pokličemo kadarkoli, nuditi morajo pomoč invalidnim uporabnikom in skrbeti, da se ponudniki telekomunikacij držijo pravil sklepanja pogodb²⁶.

Komentar: Tisti iz Slovenije smo to zelo dobro občutili v primeru sosednje države Hrvaške – ob njenem vstopu v EU (2013) so se precej znižale cene meddržavnih klicev, kar je za Slovence posebej pomembno poleti ...

²¹ Vir: EU. Pogosta vprašanja ... Dostopno na: [Pogosta vprašanja - Pogodbene informacije - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²² Vir: EU. Oblikovanje cen, plačila ... Dostopno na: [Oblikovanje cen, plačila in cenovna diskriminacija v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²³ Vir: EU. Oblikovanje cen, plačila ... Dostopno na: [Oblikovanje cen, plačila in cenovna diskriminacija v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁴ Vir: EU. Uredbe, direktive in drugi akti. Dostopno na: [Uredbe, direktive in drugi akti \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁵ Vir: EU. Gostovanje: uporaba mobilnega telefona v EU. Dostopno na: [Gostovanje: uporaba mobilnega telefona v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁶ Vir: EU. Telekomunikacijske storitve. Dostopno na: [Telekomunikacijske storitve - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vsak državljan EU mora imeti omogočen dostop do interneta na fiksni lokaciji, ki je hkrati pravica do dostopa in/ali razširjanja spletnih vsebin in storitev, ki jih izbere. Ponudnik interneta ne sme blokirati, upočasniti ali diskriminirati nobene spletne vsebine, aplikacije in storitve²⁷.

Komentar: V praksi to pomeni, da nam EU omogoča svobodno dostopanje do interneta in svobodno dostopanje do internetnih vsebin, kar posledično pomeni, da je raven cenzure v EU ekstremno majhna (vsaj v primerjavi z drugimi deli sveta).

c) Hrana

Evropski državljani moramo imeti zagotovljen dostop do varne in zdrave hrane po najvišjih standardih. V *Beli knjigi o varnosti hrane* je določen pristop k varnosti hrane v EU, ki zajema vse sektorje prehranjevalne verige, vključno s proizvodnjo krme, primarno proizvodnjo, predelavo hrane, skladiščenjem, transportom in prodajo na drobno. Leta 2002 sta Evropski parlament in Svet sprejela uredbo (ES) št. 178/2002 o določitvi splošnih načel in zahtev živilske zakonodaje (*Uredba o splošni živilski zakonodaji*). Ta določa splošen in skladen okvir za razvoj zakonodaje o živilih in krmu tako na ravni EU kot na nacionalni ravni. V ta namen določa splošna načela, zahteve in postopke, ki podpirajo sprejemanje odločitev v zvezi z varnostjo hrane in krme ter zajema vse faze proizvodnje in distribucije hrane in krme. Tudi neodvisna *Evropska agencija za varnost hrane* (EFSA) skrbi za odgovorno in znanstveno svetovanje in podporo na področju hrane²⁸.

EU si prizadeva tudi za ekološko pridelano hrano, pri kateri ravnamo skrbno z okoljem in ki je bolj zdrava za potrošnike. Uredba EU o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov zagotavlja, da se po vsej EU spoštujejo enaki visoki standardi kakovosti. Pravila se nanašajo na prakse kmetijstva in ribogojstva, predelavo in označevanje hrane, postopke certificiranja za kmete ter uvoz ekoloških proizvodov, ki niso iz EU. Ekološki kmetje v EU uporabljajo energijo in naravne vire na odgovoren način, spodbujajo zdravje živali in prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, ekološkega ravnovesja in kakovosti vode/tal. Prakse ekološkega kmetovanja v EU vključujejo:

- kolobarjenje za učinkovito rabo virov;
- prepoved uporabe kemičnih pesticidov in sintetičnih gnojil;
- zelo stroge omejitve za antibiotike za živino;
- prepoved gensko spremenjenih organizmov (GSO);
- uporaba virov na kraju samem za naravna gnojila in živalsko krmo;
- reja živine v prosti reji, na prostem in uporaba ekološke krme.²⁹

²⁷ Vir: EU. Uporaba in dostop do interneta v EU. Dostopno na: [Uporaba in dostop do interneta v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁸ Vir: EU. General food law. Dostopno na: [General Food Law \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

²⁹ Vir: EU. The EU's organic food markets ... Dostopno na: [The EU's organic food market: facts and rules \(infographic\) | News | European Parliament \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Logotip EU, ki označuje biološko pridelano hrano, pomaga, da takšne izdelke v trgovini lažje prepoznamo. Vir: [EU_Organic_Logo.png \(2000x1340\) \(theliquorcompany.de\)](#)

Komentar: Zgoraj omenjeni cilji in vrednote ter direktive se zdijo že skoraj utopične, saj govorijo o tem, da v EU uživamo izjemno kvalitetno hrano in skrbimo za naše okolje. Vendar je eno teorija, drugo pa praksa. Idejo o ekološki hrani velja pogledati tudi z druge plati in jo kritično obravnavati, saj se izkaže, da ni poenotena po celotni EU in s svojimi pogoji lahko tudi otežuje ekološko kmetovanje:

»Na naši družinski ekološki kmetiji pridelujemo česen in orehe. Orehi lepo uspevajo, medtem ko od 20 % do 60 % česna propade zaradi škodljivcev (od česar je čebulna muha kriva za 90 % uničenja). V Sloveniji ni registriranega nobenega ekološkega pripravka za odganjanje škodljivcev za česen, medtem ko v drugih državah (npr. Španija) te smejo uporabljati. Na naši kmetiji večino škode na česnu zadata česnova muha in čebulna muha, saj sta česen in čebula v sorodu. Proti njima se ekološki kmeti, ki pridelujejo čebulo, lahko borijo z vsaj enim od prej naštetih pripravkov, ker so registrirani za čebulo. Ni logično, da tega ne bi smeli uporabljati na česnu, saj sta pripravek in škodljivca ista, edina razlika pa je pridelek. Če kontrolor zasledi kakšnega od prej naštetih pripravkov na slovenski njivi, lahko odredi prekop njive in s tem uničenje pridelka.«

družina Marn, ekološka kmetija Tri lipe, Maribor (2022, vir: osebni)

Komentar: Določena pravila o pridelavi ekološke hrane v praksi torej ne veljajo za vse države EU, kar pomeni, da imajo na tem področju velik vpliv posamezne države. Sicer je zelo dobro, da se EU trudi vlagati in vzpodbujati ekološko pridelano hrano, saj je ta zagotovilo trajnostnega kmetijstva in željene 'zelene' prihodnosti za naš planet. Po drugi strani pa je poenotenost na nivoju držav očitno pomanjkljiva, ker za ekološko kmetovanje v drugih državah veljajo drugačna pravila kot npr. v Sloveniji. Morda so pravila ekološkega kmetovanja preveč odvisna od držav članic in premalo od EU, vendar je to problematično, ker ti izdelki, ki so pridelani na drugačne načine, veljajo za ekološke po vsej EU. To pomeni, da čebula, ki v Sloveniji ne bi veljala za ekološko, v Španiji vseeno dobi to oznako in se nato v Sloveniji kot ekološka tudi prodaja. Problematično je lahko tudi, da nekatere države v smislu ekologije za svojo naravo skrbijo bolje kot druge, čeprav to sploh ni v skladu z idejami ekologije, ki jih predstavlja EU.

4 REGULACIJA OKOLJA

V tem poglavju bom opisala, na kakšen način EU vpliva na varovanje oz. regulacijo okolja, kakšne ukrepe sprejema za boj proti podnebnim spremembam in onesnaževanju.

Ker si EU prizadeva za varno prihodnost in za čisti planet, je v skladu s temi smernicami sprejela razne programe, ki strmijo k naslednjim ciljem:

- zaščita, ohranitev in krepitev narave;
- prehod v okolju prijazno in trajno gospodarstvo;
- zaščita evropskih državljanov pred okoljskimi katastrofami, zdravstvenimi tveganji in vplivi na njihovo kakovost življenja.

Te cilje naj bi EU dosegla do leta 2050. Varstvo okolja in inovacije na tem področju prispevajo k ustvarjanju novih poslovnih in zaposlitvenih priložnosti, kar pa spodbuja nadaljnje naložbe. Zelena rast je v središču politike EU, ki zagotavlja trajnostno gospodarsko rast Evrope. EU ima tudi ključno vlogo pri spodbujanju trajnostnega razvoja na svetovni ravni³⁰.

V nekaj konkretnjših primerih bom najprej opisala, kako EU izvršuje zgoraj omenjene cilje, ter jih nato komentirala.

▪ **Plastika za enkratno uporabo**

Marca 2019 je EU sprejela prepoved nekaterih plastičnih izdelkov za enkratno uporabo, in sicer od leta 2021 naprej. Tako je omejena raba nekaterih plastičnih izdelkov, ki naj bi predstavljala 70 % morskih odpadkov. Države članice bodo morale do leta 2029 reciklirati do 90 % plastičnih plastenk, EU pa krepi načelo „onesnaževalec plača³¹“, da bi podprla stroške zbiranja odpadkov. Julija 2018 so začela veljati nova pravila za recikliranje; do leta 2030 bi naj bilo recikliranih 70 % embalaže in 60 % komunalnih odpadkov, odlaganje na odlagališčih pa omejeno na 10 %³².

▪ **Čisti zrak**

Kot podpisnica *Pariškega sporazuma* v imenu 28 držav članic se je EU zavezala, da bo do leta 2030 zmanjšala svoje emisije toplogrednih plinov za 40 %. Prizadevanja za doseg tega splošnega cilja so si članice razdelile na podlagi njihovega BDP, pri čemer je bilo vsaki rečeno, da poveča delež obnovljivih virov energije v svoji mešanici energetskega virov. EU določa tudi emisijske standarde za

³⁰ Vir: EU. Umwelt. Dostopno na: [Umwelt \(europa.eu\)](https://umwelt.europa.eu) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

³¹ To so predvsem davki in dodatni stroški za rabo ali pridelavo določenih izdelkov, ki onesnažujejo okolje.

³² Vir: Physy.org. Five things the EU does for the environment. (2019) Dostopno na: [Five things the EU does for the environment \(physy.org\)](https://physy.org) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

številne pline, s čimer na primer želi zmanjšati izpuste žvepovega oksida (vzrok kislega dežja) za 70 % v manj kot 20 letih³³.

▪ Čistejši avtomobili

EU je od leta 2009 uvedla omejitve proizvajalcem avtomobilov za nova lahka vozila, za težka tovorna vozila pa so bile leta 2019 sprejete nove omejitve. Cilj je odmik od motorjev z notranjim izgorevanjem k čistejšim tehnologijam, kljub ostremu nasprotovanju avtomobilske industrije in članov, kot je Nemčija³⁴.

Seveda pa so tukaj omenjene direktive neobhodno povezane z mednarodnimi konferencami in drugimi dogodki, kot je nedavni COP26. Leta 2021 je v Glasgowu potekal COP26, konferenca združenih narodov za klimatske spremembe, na kateri so bili prisotni tudi voditelji EU. Glavni sklepi konference, ki so pomembni tudi za EU, so:

- veliko globalnih onesnaževalcev je objavilo nove cilje zmanjšanja emisij;
- več kot 100 držav se je pridružilo globalni zavezi za metan, pobudi EU-ZDA;
- za podporo državam pri njihovem prehodu na čisto energijo so bila vzpostavljena nova partnerstva;
- napredek je bil dosežen pri financiranju preprečitvi segrevanja podnebja³⁵.

Komentar: Moje osebno mnenje o konferenci COP26 je, da je to samo še ena izmed mnogih konferenc (od Kytotske do Pariške), ki v resnici niso veliko dosegle, saj še zdaj ne vidimo velikih sprememb v naših življenjih, ki bi jih bilo potrebno uvesti čim prej (kot npr. popoln prehod na obnovljive vire energije). Tu in tam se zamenja način, kako moramo ločevati odpadke, vendar so plastenke še vedno na prodaj v trgovinah, ljudje pa še vedno brez problema uporabljamo nafto. Edine dobre plati – ki pa niso rezultat konferenc o klimatskih spremembah – so programi, ki jih financira EU, kot npr. *Natura 2000*:

Logotip Natura 2000 (vir: <https://www.lifeforlasca.eu/blog/nagrajenci-fotografskega-natecaja-motivi-natura-2000/>)

³³ Vir: Phsy org. Five things the EU does for the environment. (2019) Dostopno na: [Five things the EU does for the environment \(phys.org\)](https://www.phys.org/news/story/2019-05-five-things-the-eu-does-for-the-environment) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

³⁴ Vir: Phsy org. Five things the EU does for the environment. (2019) Dostopno na: [Five things the EU does for the environment \(phys.org\)](https://www.phys.org/news/story/2019-05-five-things-the-eu-does-for-the-environment) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

³⁵ Vir: EU. EU at the COP26 Climate Change Conference. Dostopno na: [EU at COP26 Climate Change Conference | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/press/2022/01/18/eu-at-cop26-climate-change-conference) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

»Z vstopom v EU je Slovenija sprejela tudi evropski sistem varstva narave, ki temelji na dveh direktivah - Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih. Z njima je določeno varovanje vrst in habitatnih tipov, ki so na območju celotne EU najbolj ogroženi. Na podlagi tega so določena Območja Natura 2000 in pravila ravnanja za ohranitev ali izboljšanje stanja. Za Slovenijo to pomeni, da imamo poleg sistema slovensko pomembnih in zavarovanih vrst in območij narave tudi Območja Natura 2000. Pomembno je, da so kriteriji za določitev območij Natura 2000 zelo jasni in enotni, z direktivo o habitatih pa so za posege (gradnje) ali za dejavnosti, ki bi lahko negativno vplivale na ta območja, zelo jasni postopki. To je izjemno pomembno zato, ker so ob jasnih kriterijih in postopkih, ki so obvezni, bistveno manjše možnosti za podrejanje ciljev varstva narave interesom politike ali investitorjev pri umeščanju posegov v prostor. Konkreten primer so elektrarne na Muri, ki bi nedvomno popolnoma uničile habitate nekaterih vrst in nepovratno spremenile stanje narave, kar je bilo ugotovljeno v postopku presoje sprejemljivosti vplivov na območje Natura 2000 Mura. Slovenska naravovarstvena zakonodaja je pač odvisna pretežno od politične volje in razmer, zato je članstvo Slovenije v EU in obveznost upoštevanja skupne politike zelo pomembno in pozitivno z vidika ohranjanja narave.«

Simona Kaligarič, dipl. biol., Zavod RS za varstvo narave, Maribor (2022, vir: osebni)

5 PROMET IN FINANCIRANJE

V tem poglavju bom opisala zakonodajo EU o vozilih in prometu ter kako EU financira na gradnjo infrastrukture v državah članicah.

a) Vozila in voziško dovoljenje

Vozila

Državljeni EU lahko kupimo ali prodamo vozilo kjerkoli v EU. Naše pravice pri nakupu vozila se razlikujejo glede na to, če kupimo novo ali rabljeno vozilo, če vozilo kupujemo pri trgovcu ali od fizične osebe in če ima trgovec sedež v EU. Po zakonodaji EU o varstvu potrošnikov velja najmanj dveletna garancija, če se izkaže, da je vozilo pokvarjeno ali ne ustreza oglaševanemu, v nekaterih državah tudi manj, vendar nikoli manj kot eno leto. Ta zakonodaja ne velja pri zasebni prodaji³⁶.

³⁶ Vir: EU. Nakup in zakup vozila v drugi državi EU. Dostopno na: [Nakup in zakup vozila v drugi državi EU - Your Europe \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/your-europe/your-europe-2022-01-18) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vozniško dovoljenje

Vozniško dovoljenje lahko dobijo posamezniki, če prebivajo v državi EU, v kateri so zaprosili za vozniško dovoljenje, izpolnjujejo zdravstvene in starostne pogoje in opravijo vozniški izpit.

EU nima pravil glede učenja vožnje, šol vožnje ali učiteljev vožnje. Obstajajo pa minimalni standardi, ki veljajo za celotno EU: potrebno je opraviti praktični in teoretični del vozniškega izpita in člani izpitne komisije morajo imeti opravljeno ustrezno usposabljanje³⁷.

Komentar: Zdi se mi zelo v redu, da moje vozniško dovoljenje velja tudi drugod v EU, ker to omogoča bolj prost pretok oseb, hkrati pa poenotena pravila pridobivanja vozniškega dovoljenja ustvarjajo večjo varnost na cestah, kar je še posebej pomembno, ker velja v EU Schengen in zaradi tega na cestah pogosto srečamo voznike iz drugih držav.

b) Financiranje članic

V letu 2020 je znašal proračun EU 169 milijard evrov, v letu 2021 pa prib. 165³⁸ milijard. Približno 6 % EU porabi za upravne stroške, 94 % proračuna EU se porabi za projekte in programe za izobraževanje, kmete, raziskovalce, podjetja, organizacije, mesta in regije. Del denarja pa se nameni tudi državam v razvoju zunaj EU. EU finančno podpira gradnjo infrastrukture, investira v raziskave in inovacije ter ščiti kulturno in naravno dediščino. S tem ustvarja delovna mesta in skrbi za razvoj, gospodarsko rast ter izboljšanje kakovosti življenja³⁹.

EU v sklopu večletnega financiranja v obdobju 2021–2027 trenutno financira 42 programov na vseh možnih področjih, od trga, narave in migracij, do varnosti, sosredstva in kohezije⁴⁰.

Komentar: Teh projektov, ki jih financira EU, velikokrat sploh ne opazimo oz. se ne zavedamo, da so financirani tudi s strani EU, pa čeprav vplivajo na naše življenje. Sama se recimo dnevno vozim mimo Glavnega trga, vendar sem šele pred kratkim po naključju opazila tablo, na kateri piše, da je ureditev Koroške ceste z Glavnim trgom sofinancirala EU in Republika Slovenija, in sicer iz evropskega kohezijskega sklada.

³⁷ Vir: EU. Izdaja vozniškega dovoljenja v EU. Dostopno na: [Izdaja vozniškega dovoljenja v EU - Your Europe \(europa.eu\)](https://europa.eu/your-europe) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

³⁸ Vir: EU. EU Budget 2021. Dostopno na: [EU budget 2021 - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/eu-budget-2021) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

³⁹ Vir: Die EU und ich. WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? Dostopno na: [DIE EU & ICH | WAS HAT DIE EU MIT IHREM ALLTAG ZU TUN? \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/die-eu-und-ich) [Pridobljeno 20. 12. 2021]

⁴⁰ Vir: EU. Programi financiranja EU. Dostopno na: [Programi financiranja EU | Evropska komisija \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/eu-programmes) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

EU torej financira veliko projektov po celi uniji, vendar tudi na tem mestu velja to situacijo pogledati z druge perspektive in kritično presoditi, kako takšni projekti dejansko delujejo oz. kako se obnašajo v praksi:

Vir: osebni.

»Od EU v svojem poklicu praktično nimamo nobenih koristi. Na javnih razpisih s področja naše dejavnosti (projektiranje inženirskih objektov) je naša uspešnost nižja od 5 promilov, pa še to vedno v partnerstvu s tujimi podjetji. Sami v EU izven slovenskih meja ne dobimo dela. Četudi je trg "na papirju" odprt, v resnici temu ni tako. V sistemu javnih razpisov v državah EU je več vzvodov, ki jih ima naročnik na voljo, da iz konkurence odstrani tuja podjetja in da vedno prednost svojim lastnim. Tudi zavoljo višje cene in slabših referenc ... Važno je, da državni denar ne odteka v tujino. Tega načela se držijo vsi in zato naše podjetje v tujini zelo težko, skoraj nemogoče pride do dela. Pred leti, predvsem v mlajših članicah EU se je še dalo dobiti kakšno delo, npr. preko natečajev, danes je tudi to že več ali manj nemogoče. Občasno se nam posreči še v državah bivše Jugoslavije in na Balkanu, a se tudi tukaj trg za nas zapira. Specialnost, se pravi znanja na specialnih področjih naše stroke (protipotresno inženirstvo, specialne tehnologije, objekti večjih dimenzij – super mostovi) še predstavljajo tu in tam na tenko priprta vrata v EU in svet, vendar je v konkurenci s Kitajci, Korejci in Turki ... izredno težko in vedno težje. Ko pa nam uspe, EU nima prav nobenih zaslug za to, kvečjemu nam s svojo nepotrebno birokracijo stoji na poti.«

Rok Mlakar, dipl. grad., podjetje Ponting, Maribor (2022, vir: osebni)

Očitno je, da lahko imajo projekti in programi EU dober in slab vpliv in da ima vsaka zgodba dve plati.

ZAKLJUČEK

EU skozi direktive ter zakonodajo za svoje državljane počne veliko dobrega – od osnovnih človekovih pravic do brezplačnega zdravstva ter vseh pomembnih področij življenja. Tako skrbi za naše dostojanstvo, svobodo, zdravje in za visoko raven življenjskega standarda. Čeprav sem tekom pisanja eseja spoznala tudi slabe izkušnje z EU in sama pretehtala morebitne slabosti ali pomanjkljivosti, se mi vseeno zdi, da je skupen seštevek koristi, ki jih imamo od članstva v EU, veliko večji od slabosti. V prihodnje bi osebno rada videla še bolj povezano Evropo in enakomerneje razporejeno bogastvo v EU ter poenotene cilje in vrednote. Trdim lahko, da nam cilje EU danes uspeva uresničevati, sploh če trenutno politično situacijo v Evropi primerjamo s prejšnjim stoletjem. Paziti moramo, da to, kar imamo, obdržimo in da si med seboj pomagamo, ohranimo planet in skrbimo tudi za druge manj razvite države.

VIRI

- Vir: EU. EU at the COP26 Climate Change Conference. Dostopno na: [EU at COP26 Climate Change Conference | European Commission \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. EU Budget 2021. Dostopno na: [EU budget 2021 - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Cilji in vrednote. Dostopno na: [Cilji in vrednote \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 27. 12. 2021]
- Vir: EU. Civilna zakonska zveza v EU ... Dostopno na: [Civilna zakonska zveza v EU – nacionalni in čezmejni predpisi - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Čezmejne preživninske obveznosti v EU. Dostopno na: [Čezmejne preživninske obveznosti v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Delavci – pravica do prebivanja. Dostopno na: [Delavci – pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Garancije, reklamacije in vračilo kupljenega blaga. Dostopno na: [Garancije, reklamacije in vračilo kupljenega blaga - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. General food law. Dostopno na: [General Food Law \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Gostovanje: uporaba mobilnega telefona v EU. Dostopno na: [Gostovanje: uporaba mobilnega telefona v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Informacije, ki jih mora dobiti potrošnik ... Dostopno na: [Informacije, ki jih mora dobiti potrošnik pri nakupu, podpisu pogodbe - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Izdaja vozniškega dovoljenja v EU. Dostopno na: [Izdaja vozniškega dovoljenja v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Kaj narediti, da bodo vaše javne listine ... Dostopno na: [Kaj narediti, da bodo vaše javne listine \(rojstni, poročni list\), izdane v vaši matični državi, priznane v drugi državi EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Nakup in zakup vozila v drugi državi EU. Dostopno na: [Nakup in zakup vozila v drugi državi EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Oblikovanje cen, plačila ... Dostopno na: [Oblikovanje cen, plačila in cenovna diskriminacija v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Pogosta vprašanja ... Dostopno na: [Pogosta vprašanja - Pogodbene informacije - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Posvojitev otroka v drugi državi EU ... Dostopno na: [Posvojitev otroka v drugi državi EU – pogoji in postopki - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Pravo. Dostopno na: [Pravo \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 27. 12. 2021]
- Vir: EU. Programi financiranja EU. Dostopno na: [Programi financiranja EU | Evropska komisija \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]
- Vir: EU. Starševska skrb, varstvo in vzgoja ... Dostopno na: [Starševska skrb, varstvo in vzgoja otroka, stiki otroka s staršema po ločitvi - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]
- Vir: EU. Študij v drugi državi EU ... Dostopno na: [Študij v drugi državi EU: pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

Vir: EU. Telekomunikacijske storitve. Dostopno na: [Telekomunikacijske storitve - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022] Vir: EU. Udeležba, sodelovanje, glasovanje. Dostopno na: [Udeležba, sodelovanje, glasovanje \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

Vir: EU. The EU's organic food markets ... Dostopno na: [The EU's organic food market: facts and rules \(infographic\) | News | European Parliament \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vir: EU. Umwelt. Dostopno na: [Umwelt \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vir: EU. Upokojenci v drugi državi EU ... Dostopno na: [Upokojenci v drugi državi EU: pravica do prebivanja - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 3. 1. 2022]

Vir: EU. Uporaba in dostop do interneta v EU. Dostopno na: [Uporaba in dostop do interneta v EU - Your Europe \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vir: EU. Uredbe, direktive in drugi akti. Dostopno na: [Uredbe, direktive in drugi akti \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]

Vir: EU. Življenje v EU. Dostopno na: [Življenje v EU \(europa.eu\)](#) [Pridobljeno 27. 12. 2021]

Vir: eurostat. Being young in Europe today – education. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_-_education [Pridobljeno 15. 1. 2022]

Vir: OFFENES HAUS NRW. Die EU beeinflusst Deinen Alltag jeden einzelnen Tag. (2018) Dostopno na: <https://www.offeneshausnrw.de/start/die-eu-beeinflusst-deinen-alltag-jeden-einzelnen-tag/> [Pridobljeno 27. 12. 2021]

Vir: Phsy org. Five things the EU does for the environment. (2019) Dostopno na: [Five things the EU does for the environment \(phys.org\)](#) [Pridobljeno 18. 1. 2022]